

archivum 97

J E L E N T É S

A KÖZKÖNYVTÁRAK GYŰJTŐ és ELOSZTÓ
TELEPÉNEK működéséről.

A telep 1919. évi május 26-dn kezdte meg működését a "Könyvtárügyi politikai megbizottak" neve alatt működő szerv fennhatósága alatt.

A Telep célja.

A telep rendeltetése az lett volna, hogy egyrészt a szocializált és elrequirált könyvtárak könyvanyagát, másrészt a kiadóknál, könyvkereskedőnél és antiquariusoknál könyvtári célokra lefoglalt könyveket összegyűjtse és ezen könyvanyagból a Közsoktatásiügyi Népbiztosság által fenntartandó és újonnan létesítendő könyvtárak anyagát szolgáltatassa és kiegészítse.-

A Könyvtárak beszállítása.

A telep feladatává tétetett, hogy elsősorban a felszámolt egyesületek, kaszinók, körök gazdátlanává vált könyvtárait és hozzá tartozó szerelvényeit, továbbá az elhagyott magánlakásokban található "veszélyeztetett" magánkönyvtárak könyvanyagát és szerelvényeit a telepen összegyűjtse és rendezze. Azt, hogy valamely egyesületi, vagy magánkönyvtár akár, mint "veszélyeztetett", akár más okból beszállíttassék, a könyvtárügyi megbizottak rendelték el a helyszínére kiküldött megbizottak jelentése és kutatásai alapján. A beszállítás előtt még a Telep tisztviselője is tartott helyszini szemlét, kinek jelentése alapján történt a beszállítás iránt végleges intézkedés.- Ezen jelentések nagy része igazolta a "veszélyeztetettséget", mert az egyesületekben, kaszinókban, elhagyott palotákban és magánházakban letelepedett különböző politikai szervezetek, tanácsok, vörös örök, dandárok stb. épen

nem voltak tekintettel a magántulajdonra, úgy, hogy a köz és magán-
könyvtárak, mire beszállításuk iránt intézkedés történt, nagyrészt
meg voltak cseszálva és az elszállító végrehajtására kiküldött
tisztviselők a könyvtárakat sok helyen a legnagyobb rendetlenségben
és a legképtelenebb állapotban találták. - A könyvanyag beszállítása
tehát rendszerint nagyon sürgős volt, mert minden késedelmes nap
apasztotta volna akár a köz, - akár a magántulajdonosok számára meg-
mentendő könyvanyagot. -

A könyvtárak átvétele a könyvtárügyi megbízottak
utásításai alapján oly módon történt, hogy a telep kiküldöttel ugyan-
csak a könyvtárügyi megbízottak által adott felhatalmazással jelentek
meg a helyszínén és a könyvanyagot az ott található és a tényleges fel-
ügyeletet gyakorló egyéntől átvételi elismerésny, vagy felvett jegy-
sőkönyv ellenében vették át; ugyancsak az átadásról a felügyelet
gyakorló egyén is adott a telep tisztviselőinek egy átadó igazolványt,
vagy jegyzőkönyv példányt, amelyben az átadott könyvek példányszám és
minőség /:kötött, vagy fűzött, folyóiratok:/ szerint vannak feltün-
tetve. A kiküldött tisztviselők a beszállított könyveket ezen igazol-
vány, vagy jegyzőkönyv szerint adták át a Telep főraktárnokának, sze-
relvényeket pedig a megbízott tisztviselőnek, aki a könyveket lerakású
után újból leolvasta és ha ezek alapján a felvett jegyzőkönyv adatai-
nak helyességét megállapította, erről a telepen újabb jegyzőkönyv
bétetett fel. -

Kezelés és nyilvántartás.

A telepen átvett könyvek kezelése és nyilvántartása
a következőleg történt :

1/. minden beszállított könyvtár név, tulajdonos és a
kötetszám feltüntetésével egy raktárkönyvbe lett bevezetve és abban
folyószámot kapott;

2/. a beszállított könyvek a telep raktárában be-

szállítáuk sorrendjében lettek elhelyezve.

A könyvtárak teljesen elkülönítve helyeztetek el és a könyvtár tulajdonosának neve az állvány minden során ki volt függesztve.

Minden könyvtár külön vétetett szakmák és A.B.C. rend szerint rendezés alá.-

A könyvtárügyi Megbízottak részéről nem egyszer felmerült az a terv, sőt utasítás is, hogy az könyvtárak könyvanyaga egy rendszerbe foglalassék, vagyis összekevertessék.- Ekkor a gyűjtőtelep vezetősége saját iniciatívájából minden eshetőségre számítva az összes könyveket azok utolsó előtti lapján a raktárkönyv száma szerint megszámozatta, úgy hogy összekeverés esetén is mindenkor megállapítható lett volna, hogy melyik könyv melyik könyvtárból eredet.-

Valmely könyv kiszolgáltatása csak a könyvtárügyi megbízottak rendelkezésére történhetett. Minden kiszolgáltatott könyv ugyancsak a gyűjtőtelep vezetőségének spontán rendelkezése alapján okm. szerint jegyzékbe foglaltatott, amely jegyzékekből megállapítható, hogy a könyv melyik könyvtárból eredet és kinét /: mely könyvtárnak, vagy intézetnek:/ lett kiszolgáltatva.

Lopások meggátolása végett a gyűjtőtelep látogatása oda nem tartozó személyeknek teljesen be volt tiltva; a személyzetnek tilos volt a könyvtárba csomagot behozni, vagy onnét elvinni és távozás előtt minden alkalmazottnak jelentkezni kellett a raktárnoknál, aki személyesen bocsátotta ki a távozót az eltért helyiségből.- Különb. erről és az általános rendtartásB-l egy külön ki-függesztett és a személyzetnek felolvasott "ügyrend" rendelkezett.

A telep nyilvántartása és ügykezelése félreismertethetetlenül arra volt berendezve, hogy az eredeti tulajonos joga a régi rend visszaállítása esetére mindenképpen helyreállítható legyen és ennek a kitűnően keresztülvitt rendnek köszönhető, hogy

a köz és magánkönyvtáraknak a Telepre beszállított körülbelül százszázernél több kötetet számláló különböző füzet és kötött könyvanyagból mindössze 522 kötet adatott ki és a kiadott könyvek holléte minden esetben tételről- tételre megállapítható.

Intézkedés történt, hogy ezek az elszállított kötetek a telepre visszaszállíttassanak.

Említést érdemel még, hogy a proletárdiktatúra utolsó hetében különböző könyvtárak számára kiválasztott és elszállításra kikészített több ezer kötet könyv elszállítását a telep vezetősége még az utolsó napon erőlyes intézkedéssel megakadályozta.

A beszállított köz és magánkönyvtárak között van kb. 3000 kötetre rugó anyag, /: részben igen értékes:/, mely az Orsz. Lakásbizottság zárlattal osztályának V., Bálvány utca 8. és Hajós utca 12. számú raktáraiból lett a telepre beszállítva. Ezek a könyvek valószínűleg a kiürített különböző lakásokból az ott talált butorokkal és más felszerelési tárgyakkal együtt lettek az említett fenti raktárakba beszállítva és ott a tulajdonosok megnevezése nélkül a legnagyobb rendetlenségben összekeverve tároltattak.- Ezeknek a könyveknek eredetéről és kezeléséről Dienes László könyvtárügyi megbízottnak Lukács György népbiztoshoz Kpr.848/1919.sz.a. intézett másolatban mellékelte jelentése ad felvilágosítást.

Kiadókndi és könyvkereskedőknél le-
foglalt könyvek beszállítása és keze-
lése.-

A gyűjtőtelep feladatát képezte továbbá, hogy a Népgazdasági Tanács 6.N.T. számú rendelete alapján a könyvkereskedésekben és antiquariumokban lefoglalt idegen és magyar nyelvű, új és antiquar könyveket, valamint a könyvkiadók készleteiből lefoglalt, könyvtári célokra lefoglalt magyar könyveket összegyűjtse és rendelkezés szerint kiszolgáltassa.- Ezen rendelet folytán a könyvkereskedőtől és könyvkiadótól beérkezett összesen kb.170.000 kötet

fűzött és kötött könyv,- ebből ki lett szállítva kb. 1500 kötet.
A Szellemi Termékek Országos Tanácsától különböző szépirodalmi,
szocialista és kommunista könyvek és röpiratokból beérkezett
összesen 236.189 különböző mű és füzet, melyből kiadatott a
Telepről mindössze 487 füzet. Tehát beszállított a telepre
beleszámítva a köz és magánkönyvtárak anyagát is összesen kb.
500.000 kötetten felüli könyv, ezekből kiszállítottott a köz és
magánkönyvtárak anyagából, könyvkiadók és könyvkereskedők,
valamint szocialista broschurákkal együtt kb. 2000 mindenfajta
könyv és broschura a könyvtárügyi megbizottak írásbeli rendel-
kezésére, de minden kiszolgáltott darab hova szállítása megállá-
pítható.-

Csatolmányok.

Külön mellékletek mutatják név szerint és kötet-
számmal a beszállított köz és magánkönyvtárakat /:I. szám alatt:/,
valamint a kiszállított köz és magánkönyvtárak könyveinek mennyi-
ségét /:II. szám alatt:/ feltüntetve, hogy melyik könyvtárból
hány kötet és hova szállítottott el.-

Fejes Sándor s.k.

Beállított kös és ragánkönyvtárak.

		kötve	füzve	folyóirat
1. Park Club	Beállítva	1184		
2. Lipótvárosi Casino "				669 és vegyes folyóirat és 87 nód ujadgtartó.
3. Katonai Tiszti Casino "				11729 vegyes kötött és füzött könyv 821 drb. vegyes folyóir.
4. Országos Casino "				8622 vegyes kötött és füzött könyv, ezenkívül vegyes folyóiratok és 6 térkép
				2 db 2 oldalas üvegajtós könyv- szekrény.
				1 " 4 " " " "
				2 " folyóirat asztalka.
				1 " könyvállvány
5. Turán Társaság	"			6625 vegyes Turán folyóirat
" "	"			104 füzet "Öt Szemere könyv"
" "	"			41 " Bibliésai versei.
6. Gr. Hunyady József Trefort utca	"			748 vegyes könyv
				162 tankönyv és évkönyv, 214 folyó- irat, 108 füzet kotta, 5 drb. térkép, 1 háromajtós könyv- szekrény-
7. Vida féle könyvtár	"			908 Pénzért lett megvásárolva
8. Józsefvárosi kör	"			2910 és 1 db üvegajtós könyvszekrény 1 db. 2 " " " és 2 db. 3 " " "
9. Lipótvárosi Társaskör "		3089		
10. Katholikus Kör "		898	28	
11. Központi Demokrata kör "		1859		
12. Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa	"			24356 különböző kötött, füzött köny- vek, folyóiratok és jegyzékek
13. Terézvárosi Casino "		491	216 füzött, 589 vegyes folyó- irat.	
14. Újpesti Kör "		1850	302 " 48 kotta és folyó- irat és 2 db. 2 oldalas könyvszekrény.	
15. Erzsébetvárosi Kör "		1898		

	Beszállítva	kötve	fűtve	folyóirat
33. Áru és Értéktársa	"	1914	180,	5 Atlasz, ezen- kívül folyóiratok
34. Orsz. Lakásbiztoság Zárlati osztály Bálvány u.3.	"	1430	367	351 kotta, almanach 328 vegyes folyó- irat.
35. Orsz. Lakásbiztoság /Zárlat Osztály Hajó u.12.	"	909	287	197 kotta, almanach
36. Sacre Coeur	"	222	7	ezenkívül vegyes folyóiratok.
37. Claretóiták könyvtára	"	2344	681	19 atlasz és "
38. Jézus Társaság	"	5506	578	" " " "
39. Anna Collégium	"	4	94	és egy könyveskr.
40. Gr. Széchényi Béla	"	1507	738	és vegyes folyó- iratok és 3 db amerikai rendszerű könyvesekrény
41. Gr. Cziráky Lujza	"	400	149	
42. Norbertinum	"	4754	306	és folyóiratok, azonkívül 2 db. könyvesekrény, 3 db pala, 1 db földgömb
43. Szemere Miklós könyvtára	"		624	vegyes kötött és fűtött 1 Károlyi féle családi bib- lia, melyet már átvett Dr. Zimmermann jogtanácsos.
44. III.k. Demokrata Kör	"	1451	40	és 2 könyveskr.
45. Kath. Népszövetség	"	306	201	és vegyes folyóir.
46. Pesti Lloyd Társulat	"	1878	15	
47. Magyar Zsidó Múzeum	"	138		bekötött különféle újság
48. Sebesültek könyvtára	"	3132	2811	

Es a Főpárosi Könyvtár
tulajdona, mely helysáike
miatt lett oda beszállítva

Kéz és Magánkönyvtárakból készült könyvek.

Hittől ?	Hova ?	kötött	füzött
Tiszlai Casino	Vörös Úrség	149	
Országos "	" "	174	
Mus. és Kvtárak Tanácsa	Vörösváry Ferenc	8	8
" " " "	Könyvt. Pol. Megbizott		1
Jászapfűvárosi Kör	Vörös Úrség	88	
Vida Könyvtár	" "	14	
Gr. Zichy Könyvtár	" "	34	10
Ullmann Könyvtár	" "	45	
Szerere Miklós	Dr. Dienes	1	